

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJIMAS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2018 06 13
JOIN(2018) 17 final

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų
šaudmenimis strategijos
„Saugoti ginklus – ginti piliečius“ elementai**

1. ĮVADAS

Neteisėti šaunamieji ginklai ir šaulių ir lengvieji ginklai (ŠLG) toliau skatina nestabilumą ir smurtą Europos Sąjungoje, artimiausiose jos kaimyninėse šalyse ir likusioje pasaulio dalyje. Neteisėti ginklai kursto pasaulinį terorizmą ir konfliktus, trukdo ES plėtrai ir krizių valdymui, humanitarinės pagalbos ir stabilizavimo pastangoms kai kuriose ES kaimyninėse šalyse ir Afrikoje. ES teritorijoje neteisėti šaunamieji ginklai turi aiškų poveikį vidaus saugumui, nes skatina organizuotą nusikalstamumą ir jais naudojasi teroristai, rengdami išpuolius Europoje.

2016 m. Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus ataskaitoje dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visais aspektais¹ nurodyta, kad per praėjusį dešimtmetį pilietinių karų skaičius pasaulyje išaugo tris kartus. Ginkluoti konfliktai, kuriuos dažnai kursto neteisėtų šaulių ir lengvųjų ginklų platinimas, yra pagrindinis veiksnys, dėl kurio beveik 800 milijonų žmonių neturi pakankamai maisto.

Dėl neteisėtų šaunamųjų ginklų sudaromos sąlygos neteisėtai prekybai narkotikais ir žmonėmis naudojant bauginimą ir prievartą, kurstomi miesto gaujų konfliktai dėl kontroliuojamų teritorijų ir suteikiama galių teroristams. Teroristiniai išpuoliai Europoje iliustruoja organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo sąsają, visų pirma dėl neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais, ir aiškiai parodo daugialypę įvairių nusikalstamumo sričių grėsmę. Europolo 2017 m. sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinime (SOCTA)² buvo pažymėta, kad iš pastarojo meto teroristinių išpuolių, kuriuos ES ir kitose šalyse įvykdė džihadistų teroristai naudodami neteisėtai įgytus šaunamuosius ginklus, matyti mirtini šios neteisėtos prekybos padariniai.

2005 m. Europos Vadovų Taryba priėmė ES kovos su neteisėtu ŠLG ir jų šaudmenų kaupimu ir prekybos jais strategiją³, kuria prisidedama prie JT veiksmų programos dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visais jos aspektais prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo, priimtos 2001 m. liepos 20 d.⁴ Komisijos 2015 m. Europos saugumo darbotvarkėje⁵ nustatyta, kad neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais yra vienas bendro tikslo – sutrukdyti teroristų ir sunkių formų organizuoto nusikalstamumo grupių veiklą – prioritetų. Vėliau buvo priimtas ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas⁶ ir peržiūrėta Sąjungos teisėto šaunamųjų ginklų įsigijimo ir laikymo reglamentavimo sistema⁷.

Siekiant tarptautiniu lygmeniu stiprinti neteisėtos prekybos ŠLG visais jos aspektais prevenciją, kovą su ja ir jos panaikinimą, šiame bendrame Komisijos ir Sąjungos

¹ <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2016/10/english.pdf>.

² <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/>.

³ Tarybos dok. 5319/06 <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%205319%202006%20INIT>
⁴ A/CONF.192/15.

⁵ Europos saugumo darbotvarkė, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2015) 185 *final*, 2015 4 28).

⁶ Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas: ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2015) 624 *final*, 2015 12 2).

⁷ Direktyva 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės (OL L 256, 1991 9 13, p. 51) ir 2012 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 258/2012, kuriuo įgyvendinamas Jungtinių Tautų protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildančio Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (JT šaunamųjų ginklų protokolas), 10 straipsnis ir nustatoma šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų eksporto leidimų sistema, importo ir tranzito priemonės (OL L 94, 2012 3 30, p. 1).

vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai komunikate pateikiami persvarstyti ŠLG strategijos elementai atsižvelgiant į besikeičiančią saugumo aplinką, 2016 m. Visuotinės ES strategijos pagrindiniai principai⁸, įprastinės ginkluotės kontrolės pokyčiai (pavyzdžiui, Sutarties dėl prekybos ginklais (SPG) įsigaliojimas 2014 m. gruodžio mėn.)⁹ ir veiksmai ES įgyvendinant 2015 m. Europos saugumo darbotvarkę, kad būtų daroma pažanga kuriant tikrą ir veiksmingą saugumo sąjungą.

Pataisytos strategijos tikslas – kryptingai imtis integruotų, kolektyvinių ir derinamų Europos veiksmų siekiant užkirsti kelią teroristams, nusikaltėliams ir kitiems leidimo neturintiems subjektams įsigyti neteisėtų ŠLG ir jų šaudmenų, taip pat pažaboti jų įsigijimą ir skatinti atskaitomybę bei atsakomybę už teisėtą prekybą ginklais.

Nors prekyba civiliniais šaunamaisiais ginklais yra reguliuojama ES lygmeniu¹⁰, valstybės narės savo pozicijas dėl ŠLG, kaip karinių medžiagų, eksporto derina pagal bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP)¹¹. Kai civilinės ir kovinės paskirties šaunamieji ginklai nukreipiami į neteisėtą apyvartą, jų teisinis skirstymas praranda svarbą. Siekiant išsamesnės šios grėsmės sprendimo, šis komunikatas apima ir civilinės, ir kovinės paskirties šaunamuosius ginklus.

Koviniai ginklai yra nepaprastai svarbūs išsaugant saugumą, laisvę ir taiką, jeigu jie yra naudojami pagal tarptautinę teisę, įskaitant žmogaus teisių teisę ir tarptautinę humanitarinę teisę. Be to, koviniais ginklais iš esmės galima atimti gyvybę ir sunaikinti. Šis dvilypumas reiškia, kad tokius ginklus kontroliuojančios valstybės institucijos turi užtikrinti, kad jais būtų prekiaujama atsakingai ir atskaitingai, ir neleisti, kad jie būtų nukreipti teroristams, nusikaltėliams ir kitiems leidimo neturintiems naudotojams pažeidžiant ginklų embargą ir susitarimus su galutiniais naudotojais.

Šiame komunikate sąvoka ŠLG¹² vartojama akcentuojant kovinės paskirties ginklus, o sąvoka „šaunamieji ginklai“¹³ – kalbant būtent apie civilinės paskirties šaunamuosius ginklus.

⁸ <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>.

⁹ http://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf#page=21.

¹⁰ Žr. 7 išnašą.

¹¹ 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos bendroji pozicija 2008/944/BUSP, nustatanti bendrąsias taisykles, reglamentuojančias

karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę. Karinių technologijų ir įrangos siuntimui Sąjungoje taikoma Direktyva 2009/43/EB.

¹² Šaulių ir lengvieji ginklai (ŠLG) ir jų šaudmenys yra kovinės paskirties ginklai; prie jų priskiriami:

- a) šaulių ginklai: automatai; kovinės- paskirties pusiau automatiniai šautuvai ir karabinai; kovinės-paskirties revolveriai ir savitaisiai pistoletai; lengvieji kulkosvaidžiai; mažesni automatiniai ginklai, įskaitant automatinius pistoletus;
- b) lengvieji ginklai: sunkieji kulkosvaidžiai; patrankos, haubicos ir mažesnio nei 100 mm kalibro minosvaidžiai; granatsvaidžiai; neatatrankiniai pabūklai; nuo peties paleidžiamos raketos ir kitos prieštankinės ir oro gynybos sistemos, kurios šaudo sviediniais, įskaitant MANPADS, su sąlyga, kad visos yra nešiojamos žmonių ar jų grupės-;
- c) ŠLG dalys;
- d) ŠLG priedai (pavyzdžiui, naktinio matymo prietaisai, duslintuvai ir pan.) ir
- e) ŠLG šaudmenys.

Ši apibrėžtis netrukdo ateityje tarptautiniu mastu suderinti ŠLG apibrėžtį.

¹³ Sąvoka „šaunamieji ginklai“ yra platesnė ir apima tiek civilinės, tiek kovinės paskirties šaunamuosius ginklus. JT šaunamųjų ginklų protokole šaunamasis ginklas apibrėžtas kaip bet kuris nešiojamas vamzdinis šaunamasis ginklas, kuris yra sukonstruotas arba gali būti perdirbtas taip, kad iš jo sprogdimo varomąją jėgą būtų galima atlikti šūvį ar paleisti kulką ar sviedinį, išskyrus senovinius šaunamuosius ginklus arba jų kopijas. Reikėtų pažymėti, kad kai kurie lengvieji ginklai, pavyzdžiui, raketų paleidėjai, nėra šaunamieji ginklai. Todėl sąvoka „šaunamieji ginklai“ neapima visų ŠLG.

2. KOVA SU NETEISĖTAIS ŠAUNAMAJAIS GINKLAIS IR ŠLG. TIKSLAI IR VEIKSMAI

Veiksmingai kovai su šaunamųjų ginklų / ŠLG ir jų šaudmenų nukreipimu, neteisėta gamyba ir prekyba reikia, kad valdžios institucijos ir nacionaliniai, regioniniai bei pasauliniai subjektai nustatytų normas ir taisykles, jas įgyvendintų, vykdytų ir informuotų apie jas. Veiksmų reikia imtis visuose šaunamųjų ginklų / ŠLG ir šaudmenų gyvavimo ciklo etapuose: juos gaminant, eksportuojant, kaupiant ir utilizuojant.

Laikydamosi Visuotinės Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategijos ir jos principų¹⁴, taip pat Europos saugumo darbotvarkės, ES siekia išsaugoti ir apsaugoti taiką ir saugią aplinką savo piliečiams bei remti saugumą ir skatinti vystymąsi kaimyninėse šalyse ir visame pasaulyje. Šiuo tikslu ši strategija grindžiama toliau nurodytais principais:

- vieningumo – laikomasi bendro ir koordinuoto požiūrio išorės politikos srityse, tarp valstybių narių ir ES, taip pat tarp vidaus ir išorės politikos krypčių;
- bendradarbiavimo ir partnerystės skatinimo visais lygmenimis;
- atsakomybės prisiėmimo už prioritetinius regionus, ypač tuos, kurie gali kelti grėsmę ES saugumui ir kuriuose ES veiksmai greičiausiai būtų naudingi;
- pasaulinės taisyklėmis grindžiamos bendradarbiavimo tvarkos, kurios pagrindinis principas yra daugiašališkumas, o esmė – JT, pagrįstos tarptautinės teisės, įskaitant žmogaus teises ir tarptautinę humanitarinę teisę, paisymu siekiant sukurti taiką ir tvarų pasaulį, skatinimo ir
- lyčių ir įvairovės aspektų įtraukimo į ŠLG kontrolės projektus ir veiksmus.

2.1 Normatyvinės neteisėtų šaunamųjų ginklų ir ŠLG pažabojimo sistemos stiprinimas

2.1.1. JT veiksmų programa dėl ŠLG ir tarptautinis sekimo dokumentas

JT veiksmų programa dėl ŠLG (JT VP)¹⁵ ir toliau užtikrina visapusišką priemonę, kuri yra vienintelė visuotinė sistema, galinti mažinti neteisėtų ŠLG keliamą grėsmę. Tarptautinis sekimo dokumentas (TSD)¹⁶ yra politiškai privalomas dokumentas, kuriame nustatyti ŠLG ženklavimo, registravimo ir sekimo reikalavimai ir numatytas visuotinis standartas. Pagrindiniu pataisytos ES strategijos tikslu išlieka visiškas ir veiksmingas JT VP ir TSD įgyvendinimas nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis. Todėl šiame komunikate pateikiamos priemonės, kuriomis siekiama gerinti JT VP įgyvendinimą nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis ES. Be to, jame siūlomas bendradarbiavimas ir pagalba kituose pasaulio regionuose ir pasauliniu lygmeniu.

¹⁴ https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/pages/files/eugs_review_web_13.pdf.

¹⁵ [http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20\(E\).pdf](http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20(E).pdf).

¹⁶ <http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/InternationalTracing.aspx>.

Veiksmas

- ES ir toliau remis bendradarbiavimą ir pagalbą įgyvendinant JT VP, daugiausia dėmesio skiriant regioniniam bendradarbiavimui, taip pat dalyvaus ir prisidės koordinuojant veiksmus su kitais paramos teikėjais. Šią paramą sudarys ŠLG ir šaudmenų pertekliaus surinkimas ir sunaikinimas, ŠLG ir šaudmenų fizinis saugumas ir atsargų valdymas, ženklavimo, registravimo ir sekimo pajėgumų stiprinimas, ginklų eksporto kontrolės gebėjimų stiprinimas, teisėsaugos kovos su neteisėta prekyba gebėjimų stiprinimas, parama embargo stebėsenai ir nukreiptų ginklų sekimui.

Tollesni veiksmai

- Pagal JT VP naujuose projektuose bus atsižvelgiama į vyriausiosios įgaliotinės atliktą 2005–2017 m. ŠLG projektų, įgyvendintų pagal 2005 m. ŠLG strategiją, poveikio ir veiksmingumo analizę ir visapusišką vertinimą.

2.1.2 Sutartis dėl prekybos ginklais

Sutartimi dėl prekybos ginklais (SPG)¹⁷ yra nustatyti patys aukščiausi bendri tarptautiniai standartai tarptautinei prekybai įprastine ginkluote (įskaitant ŠLG) reguliuoti arba gerinti tokią reguliavimą ir užkirsti kelią neteisėtai prekybai įprastine ginkluote, panaikinti ją ir ja siekiama užkirsti kelią jos patekimui į neteisėtos prekybos rinką.

Veiksmas

- Taryba yra raginama toliau remti visuotinį SPG taikymą ir įgyvendinimą.

2.1.3 Šaunamųjų ginklų protokolas

JT šaunamųjų ginklų protokolu¹⁸ siekiama sudaryti sąlygas ir stiprinti bendradarbiavimą siekiant neteisėtos šaunamųjų ginklų gamybos ir prekybos prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo. Komisija derėjosi dėl protokolo ir 2002 m. pasirašė jį ES vardu. Priėmusi griežtesnes civilinės paskirties šaunamųjų ginklų siuntimo Sąjungoje ir kitose šalyse taisykles, ES jį galėjo ratifikuoti 2014 m.¹⁹

Veiksmas

- ES ir toliau remis JT šaunamųjų ginklų protokolo įgyvendinimą ir jo peržiūros mechanizmą bei sustiprins šalių partnerių ir subregionų pajėgumus įgyvendinti veiksmingą šaunamųjų ginklų kontrolę pagal protokolą. Visų pirma, Komisija ragina valstybes nares visiškai įgyvendinti jos 2018 m. balandžio 17 d. rekomendaciją dėl skubių veiksmų šaunamųjų ginklų, jų dalių ir pagrindinių komponentų bei šaudmenų eksporto, importo ir tranzito saugumui gerinti²⁰.

¹⁷ <https://www.un.org/disarmament/att/>.

¹⁸ Protokolas prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildantis Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą; <http://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>.

¹⁹ OL L 89, 2014 3 25, p. 7.

²⁰ COM(2018) 2197 *final*.

2.1.4 JT darnaus vystymosi tikslai

Neteisėtas ir nekontroliuojamas ŠLG plitimas gali kurstyti ir prailginti ginkluotus konfliktus ir ginkluotą smurtą, kurie turi neigiamą poveikį geram valdymui, teisėtvarakai, galimybėms gauti išsilavinimą, sveikatos priežiūrą, teisingumą ir kitas pilietines teises. Ginkluoto smurto, konfliktų ir prastos plėtros sąsajos yra gerai žinomos. Pagal JT darnaus vystymosi tikslų (DVT)²¹ 16.4 uždavinį valstybės įsipareigojo iki 2030 metų labai sumažinti neteisėtus finansinius ir ginklų srautus, sustiprinti pavogto turto išieškojimą ir grąžinimą bei kovoti su visų formų organizuotu nusikalstamumu. Todėl strategija turėtų būti siekiama sumažinti neigiamą neteisėtos prekybos ŠLG ir jų šaudmenimis poveikį tvariam vystymuisi ir užkirsti jam kelią.

Veiksmas

- ES prisidės prie pastangų pasiekti JT DVT, įskaitant DVT 16.4 (labai sumažinti neteisėtus ginklų srautus iki 2030 m.), padėdama valstybėms ir regionams parengti ir įgyvendinti nacionalinius ir regioninius rodiklius.

2.1.5 Griežtesnės ES normos

Be esamų ES normų, Taryba raginama apsvarstyti naują sprendimą, įskaitant ŠLG atsekamumo gerinimą, siekiant pagerinti galutinio naudojimo pagrindimą dokumentais vykdant ŠLG eksporto kontrolę ir keistis informacija apie nukreipimą. Be to, ES toliau siūlys įtraukti standartinę sąlygą dėl ŠLG į partnerystės ir prekybos susitarimus su kitomis šalimis. Ši sąlyga galėtų būti atnaujinama atsižvelgiant į naują strategiją.

Veiksmas

- ES toliau įtrauks standartinę sąlygą dėl ŠLG į partnerystės ir prekybos susitarimus su kitomis šalimis.

Tolesni veiksmai

- Taryba raginama apsvarstyti sprendimą dėl visų ŠLG ženklinimo, kad būtų pagerintas atsekamumas, ir
- Komisija, kaip reikalaujama pagal Direktyvą 91/477/EEB²², priims deleguotąjį aktą dėl keitimosi elektroninėmis priemonėmis informacija apie leidimus perduoti civilinės paskirties šaunamuosius ginklus kitai valstybei narei ir sukurs elektroninę sistemą, kurią naudodamos valstybės narės gali keistis tokia informacija.

2.2 Normų įgyvendinimas skirtingais šaunamųjų ginklų / ŠLG gyvavimo ciklo etapais

2.2.1 Šaunamųjų ginklų ir ŠLG gamybos kontrolė

Sajungoje šaunamųjų ginklų ir ŠLG, jų dalių, priedų ir šaudmenų gamyba yra gerai reguliuojama, o ŠLG ir jų šaudmenų saugojimą reglamentuojančios taisyklės skirtos nukreipimo rizikai mažinti.

²¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

²² Direktyvos 91/447 13 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad šis įgyvendinimo aktas turi būti priimtas iki 2018 m. rugsėjo 14 d.

Šaunamųjų ginklų ir ŠLG kūrimo pokyčiai, pavyzdžiui, didėjantis polimerinių uoksų ir modulinį konstrukcijų naudojimas kelia pavojų tarptautinio sekimo dokumento (TSD), kuris yra visuotinis ŠLG ženklavimo standartas, veiksmingumui. Atsižvelgiant į šiuos pokyčius, reikėtų imtis veiksmų TSD atnaujinti.

ES skatina ir remia mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, susijusią su technologinėmis ir struktūrinėmis ypatybėmis, skirtomis šaunamųjų ginklų ir ŠLG bei šaudmenų nukreipimo, neteisėtos prekybos ir nesankcionuoto naudojimo rizikai mažinti. Ji skatina taikyti naujas technologijas siekiant veiksmingesnio ŠLG atsargų valdymo, naudojimo kontrolės, ženklavimo, žymėjimo, registravimo ir atsekamumo.

Veiksmai

- ES toliau kovos su neteisėta šaunamųjų ginklų ir šaudmenų gamyba. Neteisėtos gamybos metodai nuolat kinta, o jų taikymą gali palengvinti 3D spausdinimu pagamintos dalys. Tai gali būti neteisėtas deaktivuotų šaunamųjų ginklų reaktivavimas, manufaktūrinė dujinių ar garsinių ginklų, skirtų šaudyti tuščiais šaudmenimis ar Flobero šoviniiais, gamyba ir neteisėtas perdirbimas, neteisėtas šaudmenų perdirbimas ir neteisėtas užtaisymo mechanizmų naudojimas. Komisija atidžiai stebės, kaip bus įgyvendinamas jos būsimas įgyvendinimo aktas, nustatantis dujinių ir garsinių ginklų technines specifikacijas taikant Direktyvą 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės²³, ir
- Kadangi ženklavimas ir nuodugnus registravimas yra gyvybiškai svarbūs sėkmingam atsekamumui, ES toliau rems visišką tarptautinio sekimo dokumento (TSD) įgyvendinimą.

Tolesni veiksmai

- Pasauliniu lygmeniu, siekdamas išsaugoti ir didinti TSD veiksmingumą, ES ir jos valstybės narės imsis veiksmų siūlydamos apsvastyti TSD priedą, kad būtų atsižvelgta į ŠLG struktūros, pavyzdžiui, modulinį konstrukcijų ir polimerinių uoksų, pokyčius ir
- ES pasinaudos atitinkamomis priemonėmis remdama mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą patikimų ir efektyvių technologijų, skirtų ŠLG ir jų šaudmenų saugumui užtikrinti ir nukreipimo rizikai sumažinti, srityje.

2.2.2 ŠLG ir jų šaudmenų eksporto kontrolė

ES ir jos valstybės narės remia Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimą ir visuotinį taikymą. Remdamasi Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimu, ES kovoja su nukreipimu padėdama stiprinti gebėjimus identifikuoti nukreipimo vietas atsekamumo priemonėmis, geriau išnaudodama keitimosi informacija sistemas ir mažindama tolesnio nukreipimo riziką nutraukiant tiekimą ginklų eksporto kontrolės sistemoje identifikuotiems nukreipimo subjektams.

Nereguliuojamas tarpininkavimas išlieka vienu iš ŠLG nukreipimo šaltinių. Tarptautinis tarpininkavimo veiklos pobūdis reikalauja tarptautinio bendradarbiavimo.

²³ 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/853, kuria iš dalies keičiama Tarybos direktyva 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės (OL L 137, 2017 5 24, p. 22), 10 straipsnio 4 dalis bus priimta iki 2018 m. rugsėjo 14 d.

Veiksmai

- ES toliau skatins atsakingą ir veiksmingą ginklų eksporto kontrolę ES kaimyninėse šalyse remdamasi Bendrąja pozicija 2008/944/BUSP kovinės paskirties ginklų atveju ir Reglamentu (ES) Nr. 258/2012 civilinės paskirties šaunamųjų ginklų atveju ir
- Vyriausioji įgaliotinė ir valstybės narės užtikrins teisingą ir visišką Bendrosios pozicijos 2003/468/BUSP dėl tarpininkavimo ginklų prekyboje įgyvendinimą.

Tollesni veiksmai

- Komisija ir toliau stebi ES sistemą ir galimą poreikį gerinti civilinės paskirties šaunamųjų ginklų, jų dalių, komponentų ir šaudmenų eksporto leidimų bei importo ir tranzito priemonių sistemą, kaip nurodyta ataskaitoje, kurią Komisija priėmė 2017 m. gruodžio 12 d.²⁴;
- Taryba raginama apsvarstyti sprendimą dėl ŠLG eksporto galutinių naudotojų sertifikatų atsižvelgiant į ESBO darbą šiuo klausimu;
- Suderinusi su valstybėmis narėmis, EIVT padidins COARM interneto sistemos²⁵, skirtos valstybių narių eksporto kontrolės institucijoms keistis su nukreipimo rizikos vertinimu susijusia informacija išduodant eksporto licencijas, pajėgumą atsižvelgiant į sistemos ir informacijos saugumo lygį;
- Dėl ribotos 2018 m. balandžio 17 d. Komisijos rekomendacijos²⁶ taikymo srities valstybės narės, atlikdamos rizikos vertinimą iki ŠLG ir šaudmenų eksporto licencijos išdavimo, atsižvelgs į informaciją numatytų gavėjų ir tarpininkų dalyvavimą nukreipime ir
- Dėl ribotos 2018 m. balandžio 17 d. Komisijos rekomendacijos taikymo srities valstybės narės raginamos naudoti Europos nuosprendžių registrų informacinę sistemą (ECRIS) ir būsima ECRIS-TCN (trečiųjų šalių piliečių) sistema siekiant užtikrinti, kad ginklų eksporto kontrolės institucijos galėtų susipažinti su informacija apie subjektus / asmenis, kurie nuteisti už neteisėtą prekybą ginklais, kai atlieka karinių technologijų ir įrangos eksporto licencijos paraiškos rizikos vertinimą.

2.2.3 Saugus ŠLG ir šaudmenų atsargų valdymas

Saugus nacionalinių šaulių ginklų ir šaudmenų atsargų valdymas padeda pažaboti neteisėtą ginklų platinimą. Netinkamas atsargų saugumas yra pagrindinis veiksnys, dėl kurio ginklai ir šaudmenys nukreipiami iš teisėtų rinkų į neteisėtas. Atsargų saugumas yra ypač nepatikimas valstybėse, kuriose vyksta smurtiniai konfliktai arba yra silpnas valdymas.

Veiksmai

- ES ir jos valstybės narės ir toliau padės kitoms šalims gerinti valstybinių atsargų valdymą ir saugumą stiprindamos nacionalines įstatymų ir administracines sistemas bei

²⁴ COM(2017) 737 *final*, 2017 12 12.

²⁵ Interneto platforma, skirta valstybių narių eksporto kontrolės institucijoms keistis informacija, kuri buvo sukurta COARM Tarybos ginklų eksporto darbo grupės iniciatyva. Įprastinės ginkluotės eksporto darbo grupė atlieka su įprastinės ginkluotės eksporto kontrole susijusį darbą. Ji taip pat yra forumas, kuriame valstybės narės bendrauja ir keičiasi informacija apie savo eksporto politiką ES nepriklausančių šalių atžvilgiu ir apie atsisakymą nacionaliniu lygiu patenkinti eksporto į ES nepriklausančias šalis licencijų paraiškas.

²⁶ C(2018) 2197 *final*, 2018 4 17.

institucijas, kurios reguliuoja teisėtą gynybos ir saugumo pajėgų ŠLG ir šaudmenų tiekimą ir atsargų valdymą, ypatingą dėmesį skirdamos ženklinimui ir registravimui ir

- ES skatins ir įgyvendins standartus ir gerą patirtį valdant šaulių ginklus (tarptautinius šaulių ginklų kontrolės standartus (ISACS)) ir šaudmenis (tarptautines technines gaires dėl šaudmenų (IATG)).

2.2.4 Atsakingas ŠLG ir jų šaudmenų utilizavimas

ŠLG ir šaudmenų perteklius atsiranda tada, kai atsargos viršija artimiausius ir numatomus poreikius. Be to, neteisėti ginklai, kurie yra konfiskuojami arba surenkami vykdant savanoriško surinkimo ar nusiginklavimo, demobilizavimo ir reintegracijos kampanijas, dažnai patenka į atsargas. Vienintelis būdas šio pertekliaus nukreipimo rizikai pašalinti – juos utilizuoti atsakingai, pageidautina sunaikinant, nes deaktyvavimas gali būti grįžtamas, jeigu nebuvo atliekamas pagal atitinkamus standartus. Sunaikinti skirtų konfiskuotų ir surinktų šaunamųjų ginklų ženklinimas turi būti registruojamas, kad būtų galima atsekti arba atlikti kitus tyrimus dėl jų kilmės. Komisija priėmė bendras deaktyvacijos standartų ir metodų gaires²⁷, kurios gali būti naudojamos kaip visuotinis saugaus ir negrįžtamo šaunamųjų ginklų deaktyvavimo šablonas.

Veiksmai

- ES ir jos valstybės narės skatins ir padės atsakingai utilizuoti perteklinius, konfiskuotus ir kitaip atgautus ŠLG ir šaudmenis, pageidautina juos sunaikinant, ir
- Siekdama užtikrinti, kad deaktyvuotų šaunamųjų ginklų nebebūtų galima vėl panaudoti, Komisija kartu su vyriausiąja įgaliotine ir valstybėmis narėmis užsienyje skatins taikyti ES šaunamųjų ginklų deaktyvavimo standartus, taip pat ir bendradarbiaudama su trečiosiomis šalimis.

2.2.5 Kompleksiniai klausimai

ES ir jos valstybės narės yra pasiryžusios geriau koordinuoti savo veiksmus ir kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais iniciatyvas, siekdamos pasinaudoti sinergijomis, stiprinti atitinkamų duomenų bazių ir kitų informacinių sistemų sąveikumą ir užkirsti kelią pastangų dubliavimuisi.

Geresnis dalijimasis informacija, tyrimai, duomenų rinkimas ir analizė, susiję su įvairiais neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais ir ginklų nusikalstamumo aspektais, yra būtini norint sukaupti gerą operatyvinę informaciją ir neatsilikti nuo besikeičiančių saugumo poreikių. Reikia gerinti esamų priemonių naudojimą ir įvertinti galimą esamų ES ir tarptautinių teisėsaugos duomenų bazių sinergiją ir sąveikumą, kad būtų galima stebėti neteisėtą prekybą ŠLG, be kita ko, renkant, analizuojant ir dalijantis atitinkama informacija. Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) gali atlikti svarbų vaidmenį šioje srityje, taip pat turėtų būti skatinamas tolesnis iARMS sistemos naudojimas.

Veiksmai

²⁷ 2018 m. kovo 5 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/337, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/2403, kuriuo nustatomos bendrosios deaktyvacijos standartų ir metodų gairės siekiant užtikrinti, kad deaktyvuoti šaunamieji ginklai būtų visiškai netinkami naudoti (OL L 333, 2015 12 19, p. 62).

- ES skatins toliau naudoti iARMS sistemą;
- Komisija toliau sieks bendradarbiauti su Europolu, INTERPOLU ir valstybėmis narėmis, siekdama stiprinti Šengeno informacinės sistemos (SIS)²⁸ ir Interpolo duomenų apie neteisėtus ginklus ir jų sekimo valdymo sistemos (iARMS)²⁹ sinergiją ir sąveiką, kad būtų galima imtis tolesnių veiksmų, numatytų ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų plane³⁰;
- Komisija toliau remis ir skatins mokslinius tyrimus ir veiksmus, skirtus kovai su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir susijusiais nusikaltimais, naudodama turimas finansavimo priemones³¹.

2.3 Atitikties užtikrinimas stebėsenos ir vykdymo priemonėmis

ES turi unikalią galimybę padėti suardyti nusikaltėlių rinkas vykdydama teisėkūros ir operatyvinį darbą, įskaitant policijos ir muitinių bendradarbiavimą bei finansavimo srautus, taip pat bendradarbiaudama ir veikdama kartu su kitomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis teisėsaugos srityje³². Europolas ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) gali atlikti svarbų vaidmenį šioje srityje.

Operatyvinis bendradarbiavimas yra vienas iš ES veiksmų pagal Europos saugumo darbotvarkę ramsčių. Nuo 2014–2017 m. ciklo Europolo daugiametis kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos ciklas apima kovą su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, kuri yra viena iš prioritetinių kovos su nusikalstamumu sričių, kurioje siekiama sustiprinti teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą³³. Šis prioritetas išlaikytas naujajame (2018–2021 m.) kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos cikle³⁴. 2017 m. vykdant Europolo ginklų ir sprogmenų analizės projektą buvo gauta gerokai daugiau informacijos nei 2016 m. ir tai aktyviai prisidėjo prie tyrimo veiksmų.

Operatyvine informacija apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais / ŠLG taip pat dalijamasi per ES žvalgybos analizės centro (EU-INTCEN) ataskaitas.

Veiksmai

- Kai būtina, ES žvalgybos analizės centro (EU-INTCEN) prašoma bendradarbiaujant su Komisija, Europolu ir FRONTEX parengti neteisėtos prekybos ŠLG ir šaudmenimis ataskaitas;

²⁸ *Patikimesnės ir pažangesnės sienų ir saugumo informacinės sistemos*, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2016) 205 final, 2016 4 6).

²⁹ <https://www.interpol.int/Crime-areas/Firearms-trafficking/INTERPOL-Illicit-Arms-Records-and-tracing-Management-System-iARMS>.

³⁰ ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas, 2015 m. gruodžio 2 d. COM(2015) 624 final.

³¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en.

³² Šioje strategijoje sąvoka „teisėsauga“ reiškia policijos, sienų ir pakrantės apsaugos tarnybų ir muitinių veiklą.

³³ Tarybos išvados dėl kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo sukūrimo ir įgyvendinimo (dok. Nr. 15358/10 COSI 69 ENFOPOL 298 CRIMORG 185 ENFOCUSTOM 94, 2011 6 10).

³⁴ Tarybos išvados dėl kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo įgyvendinimo (2014–2017 m.) (dok. Nr. 12095/13, 2013 6 7).

- ES teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL) turėtų toliau organizuoti neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais / ŠLG mokymus teisėsaugos pareigūnams;
- ES gerins tarpvalstybinį teisminių ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą, skatins atitinkamas valstybių narių valdžios institucijas, įskaitant muitines, steigti šaunamųjų ginklų nacionalinius ryšių centrus, rengs geresnę visos informacijos, žinomos apie neteisėtus šaunamuosius ginklus, analizę ir užtikrins, kad su Europolu būtų visapusiškai keičiamasi informacija neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais srityje, ir
- Visos valstybės narės turėtų užtikrinti bendradarbiavimą kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo metu. Tai taip pat turėtų būti taikoma informacijai, kuri surenkama ir perduodama FRONTEX vykdant agentūros koordinuojamas operacijas.

2.4 Tarptautinis bendradarbiavimas ir pagalba

2.4.1 Tarptautiniu lygmeniu

Tarptautiniu lygmeniu ES remia veiksmingą tarpvalstybinį teisminių ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą siekdama užtikrinti, kad valdžios institucijos visapusiškai dalyvautų keičiantis informacija su Europolu neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais srityje. Siekiama išvengti pastangų dubliavimosi, užtikrinti koordinavimą su kitomis dvišalėmis, regioninėmis ir daugiašalėmis iniciatyvomis ir gerinti bendradarbiavimą atliekant tarpvalstybinių nusikaltimų tyrimus. ES yra viena didžiausių bendradarbiavimo ir pagalbos kontroliuojant ŠLG paramos teikėja kitoms šalims ir regioninėms organizacijoms per Tarybos sprendimus ir paramą skiria per priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (IcSP)³⁵ ir kitas priemones. ES remia JT kovos su neteisėtais ŠLG veiksmų programos, Sutarties dėl prekybos ginklais ir Šaunamųjų ginklų protokolo įgyvendinimą. Nors smurtas lyties pagrindu naudojant šaunamuosius ginklus ir ŠLG bet kuriuo atveju laikomas žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimu, Sutartyje dėl prekybos ginklais yra aiškių nuostatų, kaip spręsti šaunamųjų ginklų naudojimo tokiais atvejais riziką. JT Saugumo Tarybos rezoliucijose³⁶ konkrečiai raginama suteikti moterims įgaliojimų siekiant neteisėto ŠLG perdavimo, destabilizuojančio kaupimo ir netinkamo naudojimo prevencijos, kovos su jais ir jų panaikinimo.

Veiksmai

- ES aktyviai įsitrauks į JT narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro (UNODC) pasaulinę šaunamųjų ginklų programą, skirtą visame pasaulyje rinkti ir analizuoti duomenis apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais, ir stiprins šalių partnerių ir subregionų gebėjimus įgyvendinti veiksmingą šaunamųjų ginklų kontrolę pagal šaunamųjų ginklų protokolą;
- ES toliau remis Interpolo duomenų apie neteisėtus ginklus ir jų sekimo valdymo sistemą (iARMS);
- ES skatins bendradarbiavimą ir dalijimąsi informacija, visų pirma tarp šalių, per kurias

³⁵ 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 230/2014.

³⁶ JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1325 (2000) ir vėlesnės rezoliucijos dėl moterų, taikos ir saugumo, pvz., UNSCR 2242 (2015).

nusidriekę pagrindiniai neteisėtos prekybos srautai į ES ir iš jos;

- Įgyvendindama ŠLG strategiją, ES bendradarbiaus su Pasaulio muitinių organizacija (PMO);
- Įgyvendindama 2005 m. ŠLG strategiją, vyriausioji įgaliotinė vertins ir analizuos ES remiamų ŠLG kontrolės projektų, kurie ne ES šalyse vykdomi 2005–2018 m., poveikį ir veiksmingumą;
- ES sistemingai įtrauks lyčių aspektus rengdama naujus projektus, susijusius su kova su ginkluotu smurtu ir ŠLG kontrole apskritai, taip pat dalsysis gerąją patirtimi šioje srityje;
- ES skatins ir įgyvendins šaulių ginklų valdymo standartus ir gerąją patirtį (ISACS) ir
- Valstybės narės gerins bendradarbiavimą su Europolu dėl neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais ir šaunamųjų ginklų naudojimo ne ES šalyse ir skatins tolesnį valdžios institucijų dalyvavimą operatyviniame bendradarbiavime, keitimasi informacija ir bendrus teisėsaugos veiksmus.

ES jau remia neteisėtų ŠLG srautų stebėjimą vietovėse, kuriose vyksta konfliktai, siekdama nustatyti veiksmingiausius tiekimo nutraukimo būdus. Duomenys, gauti atliekant neteisėtų ŠLG ir šaudmenų identifikavimą ir sekimą, padeda gerinti ginklų eksporto kontrolę, be kita ko, gerinant rizikos vertinimą, galutinių naudotojų sertifikavimą ir galutinio naudojimo stebėseną.

Veiksmai

- Taryba raginama nagrinėti sąlygas, kuriomis būtų gerinama ES ginklų embargo stebėseną ir vykdymas;
- ES remia JT specialistų grupių, kurios stebi ginklų embargo, darbą ir apsvarstys būdus, kaip sudaryti geresnes sąlygas susipažinti su jų išvadomis dėl nukreipimo ir neteisėtų šaunamųjų ginklų bei ŠLG vykdančių ginklų eksporto kontrolę;
- Prireikus ir atsižvelgiant į jų įgaliojimus bei vietos supirkimo ir turimus išteklius, Taryba raginama numatyti, kaip bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijos ir operacijos gali prisidėti prie ŠLG žinomumo didinimo ir su ŠLG kontrole susijusių mokymų rengimo, tinkamo atsargų valdymo, neteisėtų ŠLG ir šaudmenų judėjimo (įskaitant tarpvalstybinę neteisėtą prekybą) stebėjimo tinkamais atvejais. Kai taikoma ir valstybių narių nurodymu, BSGP misijos ir operacijos taip pat galėtų prisidėti prie konfiskuotų neteisėtų ŠLG registravimo, sekimo ir sunaikinimo. Taryba galėtų pasinaudoti patirtimi, įgyta vykdančios BSGP prievoles, kai įgaliojimai susiję su ŠLG užduotimis (pvz., „EUFOR Althea“ Bosnijoje ir Hercegovinoje);
- ES toliau finansuos mokslinius tyrimus, skirtus neteisėtų ŠLG kilmę išsiaiškinti konfliktų zonose, pavyzdžiui, vykdančių konfliktų ginkluotės mokslinių tyrimų projektą „iTrace“. Tai paskatins tolesnius mokslinius tyrimus, analizę ir tyrimus šiuo klausimu, naudojantis turimais pajėgumais, pavyzdžiui, ES neplatavimo ir nusiginklavimo konsorciūmu, ir
- ES stiprins nacionalinius gebėjimus konfliktų paveiktose teritorijose stebėti ir sekti nelegalių ŠLG ir šaudmenų kilmę konfliktų zonose, taip pat ir remdamasi projekto „iTrace“ patirtimi.

2.4.2 Regioniniu lygmeniu

Regioniniu lygmeniu ES ir jos valstybės narės stiprins teisėsaugos gebėjimus siekdamas identifikuoti, suardyti ir uždrausti prekybą neteisėtos prekybos tinklus, neleisti, kad šaunamieji ginklai per neteisėtą rinką pasiektų teroristus ir nusikaltėlius, be kita ko, blokuojant neteisėtą ginklų finansavimą ir gabenimą bei stiprinant pasienio policijos, muitinės ir uostų institucijų vaidmenį kovojant su neteisėtų ginklų plukdymu jūrų transportu. Dėl tarpvalstybinio neteisėtos prekybos ginklais pobūdžio itin svarbu įtraukti kaimynines šalis, net jeigu jos nėra tiesiogiai susijusios.

ES skatins teisėsaugos subjektų, kovojančių su neteisėta prekyba ginklais, bei ginklų prekybos ir eksporto kontrolės institucijų ryšius siekdama užtikrinti, kad būtų dalijamasi informacija apie pagrindinius neteisėtų srautų į Europą maršrutus ir būtų galima imtis prevencinių ar taisomųjų veiksmų. Veiksmams bus siekiama skatinti keitimąsi informacija, tiesioginius tyrimo įstaigų ryšius, bendrai planuojamus tyrimus ir skubų bendradarbiavimo prašymų vykdymą laikantis nustatytos teisinės sistemos. Ypatingas dėmesys bus skiriamas tarpvalstybiniam bendradarbiavimui su pietų ir rytų kaimyninėmis šalimis.

Europolas ypatingą dėmesį skirs paramai valstybių narių policijos ir muitinių bei Sąjungos institucijų, ne ES šalių ir tarptautinių organizacijų pastangoms užkirsti kelią ir kovoti su nusikalstamumo formomis pagal savo įgaliojimus, susijusius su neteisėta nusikalstamų organizacijų ir asmenų, susijusių su neteisėtu ŠLG, įskaitant šaudmenis, dalių ir komponentų laikymu ir prekyba jais, veikla.

ES stiprins dialogą ir bendradarbiavimą su regioninėmis organizacijomis, dirbančiomis ŠLG kontrolės srityje, savo veiklą derindama su regioninėmis strategijomis ir veiksmų planais.

Vakarų Balkanai

Atsižvelgdama į strateginius tikslus, išdėstytus Komisijos komunikate „Itikinama plėtros perspektyva ir didesnis ES įsipareigojimas Vakarų Balkanų šalims“ (2-oji pavyzdinė iniciatyva saugumo ir migracijos srityse)³⁷, ES toliau remis JTVP Pietryčių ir Rytų Europos šaulių ir lengvųjų ginklų kontrolės tarpininkavimo mechanizmą (SEESAC), tęs bendradarbiavimą su atitinkamomis regioninėmis organizacijomis ŠLG kontrolės srityje ir atsižvelgs į regionines iniciatyvas, pavyzdžiui, kovos su neteisėtais ŠLG Vakarų Balkanuose veiksmų planą. Apskritai ji toliau investuos į regioninių konfliktų prevenciją ir sprendimą pasitelkdama įvairiausias priemones ir politikos kryptis. Ši strategija skirta įprastinės ginkluotės kontrolei, kuri yra esminę platesnės konfliktų prevencijos ir kovos su terorizmu politikos dalis.

Nors pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga, ypač pietryčių Europoje, ŠLG ir šaudmenų kaupimosi mastas, netinkamos saugojimo sąlygos, plačiai paplitęs neteisėtas laikymas ir įgyvendinimo spragos toliau riboja šaunamųjų ginklų / ŠLG kontrolės priemonių veiksmingumą kai kuriose Vakarų Balkanų dalyse. Siekiant veiksmingiau kovoti su neteisėtų šaunamųjų ginklų tiekimu ir didelėmis ginklų atsargomis, pirmenybė bus teikiama pertekliaus sunaikinimui, neteisėtų ŠLG dokumentavimui ir atsekamumui, dalijimusi informacija naudojantis Europos, regioniniais ir pasauliniais keitimosi informacija kanalais (pvz., Europolu, Interpolu), taip pat bendrų operacijų rengimui ir vykdymui.

³⁷ COM(2018) 65 *final*, 2018 2 6, ir priedas.

Veiksmai

- ES remia pastangas mažinti perteklinius ŠLG ir šaudmenų kiekius, mažinti neteisėtą laikymą, kovoti su nukreipimu ir nelegalia prekyba ginklais, gerinti sienų kontrolę, didinti ŠLG ženklinimą, registraciją ir atsekamumą, taip pat sunaikinimo pajėgumus, didinti žinomumą ir remti teisėsaugos pajėgumus; atsižvelgiant į ilgalaikę ES paramą JTVP Pietryčių ir Rytų Europos šalių ir lengvųjų ginklų kontrolės tarpininkavimo mechanizmui (SEESAC), ir toliau remti nacionalines kontrolės sistemas ir atsižvelgti į atitinkamas regionines kovas su neteisėtais ŠLG ir jų amunicija iniciatyvas kaip, pavyzdžiui, veiksmų plano iniciatyvą;
- ES ir jos valstybės narės užtikrins nuoseklų Sąjungos ir Vakarų Balkanų šalių bendradarbiavimą įgyvendindamos kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais iniciatyvas, kaip nustatyta 2018–2021 m. kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos cikle, įskaitant konkrečius operatyvinius (EMPACT šaunamųjų ginklų)³⁸ ir ES-Vakarų Balkanų veiksmų planus pagal integruojamąjį vidaus saugumo valdymą (IVSV);
- Atsižvelgdamos į 2016 m. gruodžio 13 d. Tarybos išvadas, ES ir jos valstybės narės koordinuos ES pastangas su kitomis dvišalėmis, regioninėmis ar daugiašalėmis iniciatyvomis siekdamos mažinti dubliavimosi riziką ir gerinti bendradarbiavimą tarpvalstybinių nusikaltimų tyrimų srityje³⁹ ir
- ES ir jos valstybės narės visapusiškai išnaudos Europolo ryšių palaikymo pareigūnus, kurie turi būti išsiųsti į Vakarų Balkanus, SEESAC⁴⁰ ir regioninį programavimą pagal pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP) „kova su sunkių formų nusikalstamumu Vakarų Balkanuose“⁴¹ ir „organizuoto nusikalstamumo Vakarų Balkanuose masto nustatymas ir vertinimas: parama įrodymais grindžiamam politikos formavimui“ ir kurs jų sinergiją.⁴²

Tolesni veiksmai

- Bus vertinamas 2015–2019 m. veiksmų planas dėl neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais siekiant įvertinti jo veiksmingumą kovojant su neteisėtų šaunamųjų ginklų tiekimu ir didelėmis ginklų atsargomis ir
- Bus išplėstas kovos su įvairių rūšių organizuotu nusikalstamumu ES politikos ciklas siekiant į operatyvinę veiklą įtraukti ir Vakarų Balkanų šalis. Vakarų Balkanų šalys bus pakviestos dalyvauti konkrečiuose Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis tarpdisciplininės platformos projektuose ir Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinio komiteto posėdžiuose, įskaitant tuos, kurie bus rengiami *ad hoc* kartu su Politinio saugumo komitetu aptariant projektus.

³⁸ EMPACT – Europos kovos su nusikalstamumu grėsmėmis tarpdisciplininė platforma.

³⁹ Išvadoje buvo nurodytas „poreikis veiksmingai ir aktyviai bendradarbiauti regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis, įskaitant su Europolu ir Eurojustu, nedarant poveikio valstybių narių pozicijoms dėl statuso“.

⁴⁰ BUSP lėšomis finansuojama programa, 2017–2019 m., 6 508 136 EUR.

⁴¹ PNPP 2017–2019 m., 13 mln. EUR: *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit* (Vokietijos tarptautinio bendradarbiavimo agentūra).

⁴² PNPP 2015–2019 m., 2 mln. EUR: UNODC.

Rytinės kaimyninės šalys

Dėl dabartinio nestabilumo Rytų Europoje padidėjo neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais įvairiose regiono šalyse, pavyzdžiui, Ukrainoje. Tai kelia didelę ilgalaikę grėsmę tiek Ukrainos, tiek ES saugumui. Taigi ES ir Ukraina yra abipusiai suinteresuotos bendradarbiauti. ES tęsia dvišalius santykius su Ukraina ir kitomis regiono šalimis ir sistemingai įtraukia kovą su neteisėtais ŠLG į bet kurį dialogą saugumo klausimais su kaimyninėmis šalimis partnerėmis.

Veiksmai

- ES ir jos valstybės narės integruos kovą su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais / ŠLG tęsdamos dialogą saugumo klausimais su kaimyninėmis šalimis partnerėmis, pavyzdžiui, Ukraina;
- ES ir jos valstybės narės sukurs ES ir Ukrainos ekspertų ryšių kanalus, nustatys ryšių punktą, kuris užtikrins sklandų bendradarbiavimą, didins žinomumą, dalyosis geriausia praktika ir patirtimi bei nustatys mokymo poreikius ir kitas paramos priemones, skirtas Ukrainos gebėjimams šioje srityje stiprinti, ir
- ES ir jos valstybės narės toliau dirbs su Ukraina pagal nuolatinio techninio apskritojo stalo principą, kad išspręstų aktualią neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais problemą ir susijusią riziką, kad šie ginklai gali atsidurti teroristų ir organizuotų nusikalstamų grupuočių rankose.

Pietinės kaimyninės šalys

Ilgalaikius ginkluotus konfliktus, kurių padariniai jaučiami visame Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos regione, toliau kursto ŠLG nukreipimas ir neteisėta prekyba. Šiame regione yra daug neteisėtų ŠLG šaltinių, įskaitant nesaugiai laikomas atsargas ir ŠLG, teisėtai pagamintus ES valstybėse narėse ir iš jų eksportuotus su leidimais, kurie vėliau buvo nukreipti leidimo neturintiems galutiniais naudotojams.

ES 2018–2021 m. kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos ciklą sudaro konkretūs operatyviniai veiksmai šiuose regionuose, kuriais siekiama gerinti bendradarbiavimą kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais. Būtiną gilesnį dvišalį bendradarbiavimą siekiant veiksmingiau duoti atkirtį neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais visame regione transnacionaliniam aspektui. Todėl ES-Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos veiksmų koordinavimą šioje srityje reikėtų skatinti atsižvelgiant į poreikį vengti pastangų dubliavimosi ir užtikrinti nuoseklumą bei koordinavimą su vykdomomis iniciatyvomis, kurias remia ar finansuoja ES.

Veiksmai Artimuosiuose Rytuose ir Šiaurės Afrikoje

- Tęsdama dialogą saugumo klausimais, ES sieks stiprinti bendradarbiavimą su **Alžyru** kontroliuojant šaunamųjų ginklų perdavimą ir kovojant su neteisėta prekyba šaulių ginklais;
- ES toliau remis **Tuniso** saugumo sektoriaus pertvarkymą ir sienų valdymą daugiausia specialios finansavimo programos lėšomis, kurios turės tiesioginį poveikį neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais kontrolei;
- ES skatins įgyvendinti visas iniciatyvas, stiprinančias bendradarbiavimą su **Maroku** dėl

šaunamųjų ginklų ir dvejojo naudojimo prekių eksporto kontrolės, kaip numatyta ES ir Maroko privilegijuotos partnerystės įgyvendinimo veiksmų plane;⁴³

- ES toliau teiks paramą **Libanui** ir **Jordanijai** kovojant su organizuotu nusikalstamumu (įskaitant pagalbą saugumo sektoriaus pertvarkymui ir paramą integruotam sienų valdymui) ir kontroliuojant neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais;
- ES toliau stiprins ES ir Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos bendradarbiavimą kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, įskaitant įgyvendinant programą „Euromed Police IV“⁴⁴. Šia regionine programa siekiama stiprinti operatyvinį ir strateginį policijos bendradarbiavimą Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos regione tarp pietinių kaimyninių šalių nacionalinių institucijų, taip pat su ES valstybėmis narėmis (ir ES institucijomis);
- ES toliau remis nukreipimo leidimo neturintiems subjektams regione stebėseną ir operatyviniais duomenimis grindžiamo rizikos vertinimo ir kovos su nukreipimu priemones, tokiu būdu atsižvelgdama į teigiamus projekto „iTrace“ rezultatus⁴⁵, ir
- ES toliau remis vietos teisėsaugos ir saugumo pajėgų gebėjimų stiprinimą fizinio saugumo ir atsargų valdymo (FSAV), pertekliaus sunaikinimo ir neteisėtų ŠLG dokumentavimo ir sekimo srityse.

⁴³ Bendras pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Sąjungos pozicijos Asociacijos taryboje, įsteigtoje Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimu, steigiančiu Europos Bendrijų bei jos valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, dėl rekomendacijos įgyvendinti ES ir Maroko privilegijuotos partnerystės įgyvendinimo veiksmų planą (2013–2017) priėmimo (* JOIN/2013/06 *final* - 2013/0107 (NLE)).

⁴⁴ <https://www.euromed-police.eu/>.

⁴⁵ <https://www.conflictarm.com/itrace>.

Veiksmai Afrikoje (Sahelyje)

- ES remia operatyvinėmis žiniomis grindžiamą neteisėtą prekybą ginklais tinkle, įskaitant tuos, kurie yra už ne Sahelio teritorijoje, stebėjimą siekiant veiksmingiau kovoti su politinio nestabilumo regione rizika per politines krizes **Malyje** ir **Libijoje** susidarius dideliems valstybinių atsargų srautams;
- ES remia **Malio** ir **Libijos** valdymo ir registravimo gebėjimų stiprinimą siekdama pagerinti ŠLG apsaugos ir valdymo sistemas, įskaitant atsargų valdymą, pertekliaus sunaikinimą ir išsamias registravimo ir ginklų apskaitos sistemas;
- ES remia stebėjimo ir regioninio dalijimosi informacija, įskaitant per regioninius mechanizmus, pavyzdžiui, Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (ECOWAS) ŠLG konvencijos nuostatas dėl koordinavimo mechanizmo, sistemą „G5 Sahel“⁴⁶, Afrikos Sąjungos ir pasaulinius kanalus, pavyzdžiui, duomenų bazę iARMS, gebėjimus;
- ES toliau skatins teisminį bendradarbiavimą ir bendras sienų saugumo iniciatyvas;
- ES remia atitinkamų subjektų gebėjimą atsekti, pranešti, aptikti ir sunaikinti neteisėtus ŠLG, taip pat stiprins BSGP misijų regione vaidmenį kontroliuojant neteisėtus ŠLG, organizuodama su ŠLG kontrole susijusius mokymus, remdama FSAV ir pertekliaus sunaikinimą bei sudarydama sąlygas atsekamumui ir sienų kontrolei;
- ES sieks sinergijos su Afrikos Sąjungos „ginklų nutildymo“ iniciatyva⁴⁷, 2000 m. Afrikos Sąjungos Ministrų Tarybos priimta Bamako deklaracija dėl neteisėtų ŠLG⁴⁸ ir 2011 m. Lomėje priimta Afrikos Sąjungos kovos su neteisėtais ŠLG strategija⁴⁹ ir
- ES gerins savo gebėjimus koordinuoti ŠLG kontrolės veiksmus su kitais paramos teikėjais regione.

Šiaurės ir Pietų Amerika

Veiksmai Šiaurės ir Pietų Amerikoje

- ES ieškos sinergijos su atitinkamomis Amerikos valstybėmis ir regioninėmis organizacijomis, kad būtų mažinamas neteisėtas ŠLG platinimas ir prekyba, siekiant mažinti ginkluotą smurtą ir nusikalstamą veiklą⁵⁰.

⁴⁶ <http://www.g5sahel.org/>.

⁴⁷ <https://issafrica.org/pscreport/uploads/AU%20Roadmap%20Silencing%20Guns%202020%20pdf%20en.pdf>.

⁴⁸ http://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/cap_smallarms_2000.pdf.

⁴⁹ <https://www.unrec.org/docs/Strategy%20Final.pdf>.

⁵⁰ 2013 m. atlikto UNODC tyrimo duomenimis, 2012 m. beveik pusės milijono (437 000) pasaulio gyventojų mirties priežastis buvo tyčinė žmogžudystė. Daugiau nei trečdalis jų (36 proc.) įvykdyta Šiaurės ir Pietų Amerikoje. Beveik pusė visų žmogžudysčių aukų yra 15–29 metų amžiaus, o šaunamųjų ginklų naudojimas yra ypač paplitęs šiame regione – du trečdaliai (66 proc.) žmogžudysčių čia įvykdoma naudojant ginklus.

3. TOLESNI VEIKSMAI IR IŠVADA

Šiame bendrame komunikate pateikiami vienodo supratimo ir bendrų tolesnių ES veiksmų mažinant neteisėtų šaunamųjų ginklų, ŠLG ir jų šaudmenų keliamą grėsmę elementai, veiksmai, kurių ES ir jos valstybės narės turėtų imtis ES teritorijoje, taip pat pasiūlymai dėl bendradarbiavimo ir pagalbos kontroliuojant ŠLG ES kaimyninėse šalyse ir likusioje pasaulio dalyje.

Komisija ir Sąjungos vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai ragina Tarybą priimti ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais bei šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) bei jų šaudmenimis strategiją, apimančią tiek civilinės, tiek kovinės paskirties šaunamuosius ginklus, kad grėsmė būtų mažinama visapusiškai remiantis šiame bendrame komunikate pateiktais elementais.

EIVT ir Komisija rengs metinės strategijos įgyvendinimo pažangos ataskaitas.